

Т.Ю. Іванюк, студ., IV курс, гр. ЕП-33, ФЕМ
Науковий керівник – к.е.н., доц. Г.Ю. Ткачук
Житомирський державний технологічний університет

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ УПРАВЛІННЯ ПРИБУТКОМ ПІДПРИЄМСТВА В РИНКОВИХ УМОВАХ

Прибуток – найбільш проста і одночасно складна категорія ринкової економіки. Його простота визначається тим, що він є стержнем і головною рушійною силою економіки ринкового типу, основним пробуджуючим мотивом діяльності підприємців у сучасній економіці. В той же час його складність визначається різноманітністю та багатогранністю сутнісних сторін, які він відображає, а також роллю, яку він відіграє у розвитку ринкової економіки. Прибуток є головною метою діяльності підприємства та основним чинником, що забезпечує його розвиток. Саме тому, питання формування, використання та розподілу прибутку в ринкових умовах набувають особливої актуальності.

Теоретичні та практичні аспекти управління прибутком підприємства розглянуті у працях таких науковців, як: М.Д. Білик, І.О. Бланк, Л.Д. Буряк, Ф.Ф. Бутинець, Б.І. Валуєв, В.М. Опарін, А.М. Поддєрьогіна, Г.Г. Кірейцева та ін. Також серед західних економістів дослідження сутності прибутку знайшло відображення у роботах Ф.Кене, А.Бабо, В.Петті, Д.Рікардо, А.Сміта, А.Маршала, Л.Р. Брейлі та ін. Проте динамічність ринкового середовища та зміни законодавства вносять ряд коректив щодо засад управління прибутком і вимагає деяких уточнень даного механізму.

Мета дослідження полягає у вивченні теоретичних засад управління прибутком підприємства в ринкових умовах господарювання.

Сутність прибутку полягає в тому, що він є основним джерелом фінансування розвитку підприємства, удосконалення його матеріально-технічної бази, забезпечення всіх форм інвестування. Вся діяльність підприємства спрямовується на те, щоб забезпечити зростання прибутку, який є підсумковим показником, результатом фінансово-господарської діяльності підприємства.

Прибуток формується під впливом великої кількості взаємозалежних факторів, що впливають на результати діяльності підприємства по-різному: одні – позитивно, інші – негативно. Серед зовнішніх факторів можна виділити такі: економічні умови господарювання; місткість ринку; платоспроможний попит споживачів; державне регулювання діяльності підприємства тощо. Особливе значення має рівень, динаміка і коливання платоспроможного попиту, тому що він визначає стабільність отримання прибутку.

Джерелами формування загального прибутку підприємства є:

- прибуток від продажу основної продукції підприємства, який є головним складником загального прибутку;

- прибуток від продажу майна, що не використовується підприємством;
- прибуток від позареалізаційних операцій.

Під формуванням прибутку розуміють його створення в процесі господарської діяльності підприємства. Управляти формуванням прибутку означає управляти обсягом реалізації продукції, тобто кількістю та ціною продукції, здійснювати діяльність з найменшими витратами. В процесі формування та використання прибутку виділяють:

- валовий прибуток (збиток);
- фінансовий результат від операційної діяльності;
- фінансовий результат до оподаткування;
- чистий фінансовий результат;
- інший сукупний дохід до оподаткування;
- інший сукупний дохід після оподаткування;
- сукупний дохід.

Прибуток є одним із основних джерел доходу державного бюджету і фінансових ресурсів підприємства. Держава отримує свою частку у вигляді податку на прибуток, після чого підприємство отримує у розпорядження чистий прибуток, який використовується згідно з власними потребами. Використання чистого прибутку дає змогу підприємству розширювати діяльність за рахунок власних джерел фінансування. Розподіл чистого прибутку, зокрема в акціонерних товариствах, є основним питанням його дивідендної політики.

Значну роль займає прибуток в розвитку підприємства та забезпеченні інтересів його власників і працівників. Величина прибутку впливає на формування фінансових ресурсів підприємства; збільшення ринкової вартості підприємства; ефективність виробничої діяльності; економічний розвиток держави, це зумовлює необхідність ефективного і безперервного управління ним. Управління прибутком являє собою процес розробки та прийняття ефективних управлінських рішень за всіма основними аспектами його формування та розподілу і використання на підприємстві з метою максимізації добробуту власників

підприємства в поточному та перспективному періодах. Структура управління прибутком підприємства представлена на рисунку 1.

Рис. 1. Структура управління прибутком підприємства

Отже, основними завданнями управління формуванням прибутку підприємства є: забезпечення максимізації розміру прибутку, що формується, і який відповідає ресурсному потенціалу суб'єкта господарювання та ринковій кон'юктурі; забезпечення оптимальної пропорційності між рівнем прибутку та допустимим рівнем ризику; забезпечення високої якості прибутку; забезпечення постійного збільшення ринкової вартості підприємства; підтримка конкурентоспроможності у довгостроковому періоді; забезпечення ліквідності підприємства та його платоспроможності; підтримка інвестиційної привабливості.

Система управління прибутком має бути органічно інтегрована із загальною системою управління підприємством, оскільки прийняття управлінських рішень у будь-якій сфері діяльності підприємства прямо або опосередковано впливає на рівень прибутку, який у свою чергу є основним джерелом фінансування розвитку підприємства та зростання доходів його власників і працівників.